

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2020. szeptember 24.*

„Előzetes döntéshozatal – A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód – 2000/78/EK és 2006/54/EK irányelv – Hatály – Az életkoron vagy a nemen alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetés tilalma – Igazolások – Az állam többségi ellenőrzése alatt álló vállalkozások által közvetlenül a nyugdíjjogosultaknak folyósított nyugdíjból való levonást előíró és a nyugdíjösszeg indexálását megszüntető nemzeti szabályozás – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 16., 17., 20. és 21. cikke – Alkalmazhatóság – Vagyoni helyzeten alapuló hátrányos megkülönböztetés – A szerződési szabadság megsértése – A tulajdonhoz való jog megsértése – Az Alapjogi Charta 47. cikke – Hatékony jogorvoslathoz való jog”

A C-223/19. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Landesgericht Wiener Neustadt (bécsújhelyi regionális bíróság, Ausztria) a Bírósághoz 2019. március 13-án érkezett, 2019. március 11-i határozatával terjesztett elő az

YS

és

az **NK AG**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: A. Prechal tanácselnök, L. S. Rossi, J. Malenovský, F. Biltgen (előadó) és N. Wahl bírák,

főtanácsnok: J. Kokott,

hivatalvezető: D. Dittert egységvezető,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2020. január 22-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- YS képviseletében M. Breunig Rechtsanwalt és J. Hanreich Prozessbevollmächtigter,
- az NK képviseletében C. Egermann Rechtsanwalt,
- az osztrák kormány képviseletében J. Schmoll, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: német.

– az Európai Bizottság képviselőiben C. Valero, B.-R. Killmann és B. Bertelmann, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2020. május 7-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelvnek (HL 2000. L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 79. o.), a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról szóló, 2006. július 5-i 2006/54/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek (HL 2006. L 204., 23. o.; helyesbítés: HL 2019.L 191., 45. o.) valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 16.,17., 20., 21. és 47. cikkének az értelmezésére irányul.
- 2 Ezt a kérelmet az YS és az NK AG között, az utóbbi által közvetlenül YS részére folyósított foglalkoztatói nyugdíjból való levonás, valamint a 2018. évi foglalkoztatói nyugdíjra vonatkozóan szerződésben kikötött indexálás kedvezményének megszüntetése tárgyában folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 79/7/EGK irányelv

- 3 A férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmód elvének a szociális biztonság területén történő fokozatos megvalósításáról szóló, 1978. december 19-i 79/7/EGK irányelv (HL 1979. L 6., 24. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 215. o.) 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja úgy rendelkezik, hogy ezt az irányelvet többek között azokra a törvényileg szabályozott rendszerekre kell alkalmazni, amelyek az „idős kor” kockázatai ellen nyújtanak védelmet.

A 2000/78 irányelv

- 4 A 2000/78 irányelv 1. cikke értelmében az irányelv célja a valláson, meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló, foglalkoztatás és munkavégzés során alkalmazott hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem általános kereteinek a meghatározása az egyenlő bánásmód elvének a tagállamokban történő megvalósítására tekintettel.
- 5 Ezen irányelv 2. cikkének (1) és (2) bekezdése így rendelkezik:

„(1) Ezen irányelv alkalmazásában az »egyenlő bánásmód elve« azt jelenti, hogy az 1. cikkben említett okok alapján nem szabad semmiféle közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést tenni.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában:

[...]

- b) közvetett hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha egy látszólag semleges előírás, feltétel vagy gyakorlat egy bizonyos életkorú személyt más személyekkel szemben hátrányos helyzetbe hoz, kivéve ha
- i. az előírás, feltétel vagy gyakorlat törvényes [helyesen: jogszerű] cél által objektíve igazolható, és a cél elérésére irányuló eszközök megfelelők és szükségesek [...]

[...]”

- 6 Az említett irányelvnek „Az irányelv hatálya” című 3. cikke (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A Közösségre átruházott hatáskörök korlátain belül ezt az irányelvet minden személyre alkalmazni kell, mind a köz-, mind a magánszféra vonatkozásában, beleértve a közttestületeket [helyesen: az állami szerveket] is a következőkre tekintettel:

[...]

- c) alkalmazási és munkakörülmények [helyesen: alkalmazási és munkafeltételek], beleértve az elbocsátást és a díjazást;

[...]”

A 2006/54 irányelv

- 7 A 2006/54 irányelv (30) preambulumbekkezdése a következőképpen szól:

„A bizonyítási teherrel kapcsolatos szabályok elfogadása jelentős szerepet játszik annak biztosításában, hogy lehetőség nyíljon az egyenlő bánásmód elvének eredményes betartására. A Bíróság határozata értelmében gondoskodni kell annak biztosításáról, hogy a bizonyítás az alperest terheli, amennyiben a megkülönböztetés [helyesen: hátrányos megkülönböztetés] valószínűsíthető, kivéve olyan eljárások esetében, amelyekben a bíróság vagy az egyéb illetékes nemzeti hatóság feladata a tények feltárása. Lényeges azonban annak tisztázása, hogy a közvetlen vagy a közvetett megkülönböztetésre [helyesen: hátrányos megkülönböztetésre] utaló tények értékelése a nemzeti jogszabályoknak vagy gyakorlatnak megfelelően továbbra is az illetékes nemzeti szerv feladata. Ezen túlmenően a tagállamok feladata az eljárás megfelelő szakaszában a felperes számára kedvezőbb bizonyítási szabályok bevezetése.”

- 8 Ezen irányelv 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ezen irányelv célja, hogy a foglalkoztatás és a munkavégzés területén biztosítsa az esélyegyenlőséget, valamint a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvének végrehajtását.

E célból az alábbiak vonatkozásában tartalmaz az egyenlő bánásmód elvének megvalósítására irányuló rendelkezéseket:

[...]

- b) a díjazást is magukban foglaló munkafeltételek;

- c) foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerek.

[...]”

- 9 Az említett irányelv 2. cikke (1) bekezdésének b) pontja a „közvetett hátrányos megkülönböztetés” fogalmát úgy határozza meg, mint olyan helyzetet, amelyben egy látszólag semleges rendelkezés, feltétel vagy gyakorlat az egyik nemhez tartozó személyeket a másik nemhez tartozó személyekhez képest hátrányosan érint, kivéve ha ez a rendelkezés, feltétel vagy gyakorlat jogszerű céllal objektív módon igazolható, továbbá e cél megvalósításának eszközei megfelelőek és szükségesek.
- 10 Ugyanezen irányelv 4. cikke első bekezdésének szövege a következő:
„Ugyanazért a munkáért vagy azonos értékűnek tekintett munkáért járó díjazás minden vonatkozásában és minden feltételében meg kell szüntetni a nemi alapon történő közvetlen és közvetett megkülönböztetést [helyesen: hátrányos megkülönböztetést].”
- 11 A 2006/54 irányelv II. címében foglalt, „Egyenlő bánásmód a foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerekben” című 2. fejezetében szereplő 5. cikke a következőket tartalmazza:
„A 4. cikk sérelme nélkül, a foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerekben semmilyen közvetlen vagy közvetett nemi alapon történő megkülönböztetés [helyesen: nemi alapon alapuló közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetés] nem állhat fenn, különösen a következők tekintetében:
[...]
c) az ellátások kiszámítása, beleértve a házastárs és az eltartottak kiegészítő ellátásait, illetve az ellátásokra való jogosultság tartamára és fenntartására irányuló feltételek.”
- 12 Az irányelv 7. cikke (1) bekezdése a) pontjának iii. alpontja úgy rendelkezik, hogy az említett 2. fejezetben foglalt rendelkezések alkalmazandók azokra a foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerekre, amelyek olyan kockázatokkal szemben nyújtanak védelmet, mint az „idős kor”, beleértve a karkedvezményes nyugdíjat is.

Az osztrák jog

- 13 A Sonderpensionenbegrenzungs-gesetz (a különleges nyugdíjak korlátozásáról szóló törvény, BGBl. I., 46/2014. sz.; a továbbiakban: SpBegrG) 1. cikke olyan alkotmányos rendelkezésekből áll, amelyek módosították a Bundesverfassungsgesetz über die Begrenzung von Bezügen öffentlicher Funktionäre (a köztisztviselők illetményének korlátozásáról szóló szövetségi alkotmányos törvény, BGBl. I., 64/1997. sz., a továbbiakban: BezBegrBVG) egyes rendelkezéseit. Ezen 1. cikk többek között kiterjesztette a BezBegrBVG személyi hatályát a Rechnungshof (számvevőszék, Ausztria) ellenőrzése alá tartozó jogi személyek jelenlegi és korábbi alkalmazottaira. Ez utóbbiak közé tartoznak a magánjog által szabályozott olyan vállalkozások, amelyekben az osztrák szövetségi kormány, illetve az egyes tartományok meghatározó befolyással bírnak.
- 14 Noha a SpBegrG mint szövetségi törvény nem érintheti közvetlenül a tartományok által gyakorolt meghatározó befolyás miatt a Rechnungshof (számvevőszék) ellenőrzése alá tartozó vállalkozások alkalmazottainak szerződését, a BezBegrBVG 10. cikkének (6) bekezdése feljogosítja a tartományi jogalkotót, hogy a szövetségi szinten hozottakhoz hasonló szabályokat fogadjon el az olyan jogi személyek jelenlegi és korábbi alkalmazottjaira, amelyekben az adott tartomány meghatározó részesedéssel bír.

- 15 A SpBegrG alapján elfogadott Niederösterreichisches Landes- und Gemeindebezügesetz (a tartományi és a települési önkormányzati illetményekről szóló alsó-ausztriai törvény, a továbbiakban: NÖ Landes- und GemeindebezügeG) „A nyugdíjak korlátozása” című 24a. §-ában a következőképpen rendelkezik:

„(1) Azoknak a személyeknek, akik

[...]

- b. Niederösterreich [Alsó-Ausztria] tartomány, egy vagy több alsó-ausztriai önkormányzat, illetve önkormányzatok társulásának többségi részesedése vagy pénzügyi, gazdasági vagy szervezeti intézkedéseire alapuló tényleges befolyása alapján a Rechnungshof (számvevőség) ellenőrzése alá tartozó jogalanyok [...]

által biztosított nyugellátásra jogosultak, nyugdíjbiztosító hozzájárulást kell fizetniük azon rész után, amely meghaladja az [Allgemeines Sozialversicherungsgesetz; BGBl. 189/1955;] legutóbb a BGBl. I., 139/1997. sz. által módosított 45. §-a és a legutóbb a BGBl. I., 35/2012. sz. által módosított 108. §-ának (1) és (3) bekezdése szerinti maximális hozzájárulási alap havi összegét. Ez a különleges kifizetésekre is alkalmazandó.

(2) A nyugdíjbiztosító hozzájárulást a folyósító szervezetnek vissza kell tartania, és azt azon, tartományi törvény által létrehozott jogalany vagy azon vállalkozás részére kell kifizetni, amely a nyugellátást folyósítja.

(3) A nyugdíjbiztosító hozzájárulás mértéke [...]

- 16 A Pensionsanpassungsgesetz 2018 (a nyugdíjak korrekciójáról szóló 2018. évi törvény, BGBl. I., 151/2017. sz.) által a társadalombiztosítási törvény (a továbbiakban: ASVG) szövegébe illesztett, „A 2018. évi nyugdíjkorrekció” című 711. §-ának szövege a következő:

„(1) A 108h. § (1) bekezdésének első mondatától és (2) bekezdésétől eltérően a 2018-as naptári évre vonatkozóan a nyugdíjemelést nem a korrekciós tényező alkalmazásával, hanem a következők szerint kell elvégezni – a teljes nyugdíjjövedelmet (a (2) bekezdés) a következőként kell emelni:

1. amennyiben az a havi 1500 eurót nem haladja meg, 2,2%-kal;
2. amennyiben az meghaladja a havi 1500 eurót, de nem haladja meg a 2000 eurót, 33 euróval;
3. amennyiben az meghaladja a havi 2000 eurót, de nem haladja meg a 3355 eurót, 1,6%-kal;
4. amennyiben az meghaladja a havi 3355 eurót, de nem haladja meg a 4980 eurót, az említett értékek között 1,6%-ról lineárisan 0%-ra csökkenő százalékos értékkel.

Amennyiben a teljes nyugdíjjövedelem meghaladja a havi 4980 eurót, nem kerül sor emelésre.

(2) A teljes nyugdíjjövedelem egy adott személy állami nyugdíjrendszerből kapott valamennyi [...] nyugdíjának összege [...]. A teljes nyugdíjjövedelem részét képezi minden olyan ellátás is, amely a [SpBegrG] hatálya alá tartozik, amennyiben a nyugdíjban részesülő személy arra 2017. december 31-én jogosult volt.

[...]

(6) (alkotmányos rendelkezés) A [SpBegrG] hatálya alá tartozó ellátások 2018-as naptári évre vonatkozó korrekciója a teljes nyugdíjjövedelem (a (2) bekezdés) figyelembevételével nem haladhatja meg az (1) bekezdés szerinti emelés mértékét.”

17 A Betriebspensionengesetz (a foglalkoztatói nyugdíjról szóló törvény, BGBl. 282/1990. sz.) 2. §-a értelmében:

„Az 1. § (1) bekezdése értelmében vett ellátásra vonatkozó kötelezettségvállalások a munkáltató egyoldalú nyilatkozatokból, egyedi megállapodásokból vagy kollektív tárgyalások során meghatározott normákból eredő, arra vonatkozó kötelezettségei, hogy

1. nyugdíjpénztár [...] részére a munkavállaló és túlélő hozzátartozói javára járulékokat fizessen; vállalati kollektív biztosítás tekintetében biztosítási díjat fizessen [...] a munkavállaló és túlélő hozzátartozói javára; [...]
2. a munkavállaló és túlélő hozzátartozói részére közvetlenül ellátásokat nyújtson (közvetlen ellátásra vonatkozó kötelezettségvállalás);
3. a munkavállaló és túlélő hozzátartozói javára kötött életbiztosítás tekintetében biztosítási díjat fizessen.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 18 Az alapeljárás felperese korábbi alkalmazottja az NK-nak, egy tőzsdén jegyzett részvénytársaságnak, amelyben Alsó-Ausztria tartomány mintegy 51%-os többségi részesedéssel rendelkezik.
- 19 1992. március 2-án az alapeljárás felperese nyugdíjszerződést kötött az NK-val. Ez a szerződés az NK terhére „közvetlen ellátást”, azaz a munkáltató által a munkavállaló részére a munkaviszony megszűnését követően kifizetendő, a munkáltató megtakarításából finanszírozott foglalkoztatói nyugdíjat írt elő. A szerződés ezenkívül egy indexálási rendelkezést is tartalmazott, amely szerint valamennyi nyugellátást ugyanolyan arányban kell emelni, mint amellyel az érintett ágazatban működő osztrák vállalatok alkalmazottaira vonatkozó kollektív szerződés szerinti legmagasabb alkalmazotti kategória fizetései emelkednek.
- 20 Az alapeljárás felperesét 2010. április 1-jén nyugdíjazták. Azóta ezen a jogcímen különböző nyugellátásokban részesül. Az NK többek között az 1992. március 2-i foglalkoztatói nyugdíjszerződésben előírt „közvetlen ellátást” fizeti számára 2010. december 17. óta.
- 21 2015. január 1-je óta az NK az NÖ Landes- und GemeindebezügeG 24a. §-ának megfelelően nyugdíjbiztosító hozzájárulást von le.
- 22 Az ASVG új 711. §-ának (6) bekezdése alapján az NK nem emelte meg az alapeljárás felperese részére a 2018. évre fizetendő foglalkoztatói nyugdíj összegét, holott e nyugdíj közvetlenül folyósított részének 3%-kal kellett volna emelkednie az érintett osztrák ágazatban működő vállalkozások munkavállalóinak a kollektív szerződésben erre az évre előírt munkabérek indexálásának megfelelően.
- 23 Az alapeljárás felperese keresetet nyújtott be az NK ellen a kérdést előterjesztő bíróság, a Landesgericht Wiener Neustadt (bécsújhelyi regionális bíróság, Ausztria) előtt, amelyben egyrészt az említett levonásokat és foglalkoztatói nyugdíja emelésének említett elmaradását kifogásolta, másrészt pedig jövőbeni jogosultságainak megállapítását kérte.

- 24 Az uniós jog, különösen a 79/7, a 2000/78 és a 2006/54 irányelv hatályát illetően a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az NÖ Landes- und GemeindebezügeG 24a. §-a és az ASVG 711. §-a (a továbbiakban együttesen: szóban forgó nemzeti rendelkezések) közvetlenül szabályozzák azon foglalkoztatói nyugdíj összege meghatározásának módjait és feltételeit, amelyre az alapeljárás felperese az 1992. március 2-i foglalkoztatói nyugdíjszerződés alapján jogosult.
- 25 A kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezések azokra a személyekre vonatkoznak, akik „közvetlen ellátás” formájában viszonylag magas összegű foglalkoztatói nyugdíjban részesülnek egy olyan jogi személy részéről, amely a Rechnungshof (számvevőszék) ellenőrzése alatt áll, például azért, mert a többségi részvényes olyan tartomány, amely a szövetségi szinten előírtakhoz hasonló szabályokat fogadott el.
- 26 Az előterjesztő bíróság rámutat, hogy a bizonyos életkor alatti személyeket nem érintik a szóban forgó nemzeti rendelkezések, mivel a „közvetlen ellátás” formájában nyújtott nyugdíjra vonatkozó megállapodások megkötése Ausztriában 2000 környékén megszűnt. Mivel azonban ilyen típusú megállapodást általában olyan személyekkel kötöttek, akik jelentős szolgálati idővel rendelkeztek, és az őket foglalkoztató vállalatnál bizonyos szintű felelősséget viseltek, ezek a személyek mostanra már elérték egy adott életkort.
- 27 A kérdést előterjesztő bíróság továbbá rámutat, hogy a hivatalos osztrák statisztikák szerint a szóban forgó nemzeti rendelkezések többségükben férfiak foglalkoztatói nyugdíjára vonatkoznak.
- 28 E rendelkezések céljait illetően a kérdést előterjesztő bíróság két, a SpBegrG-ben foglalt rendelkezést említ, amelyek egyrészt az ún. „különleges” nyugdíjak tekintetében kialakult egyenlőtlenségek csökkentésére, másrészt pedig a nyugellátások fenntartható finanszírozásának biztosítására irányulnak.
- 29 A kérdést előterjesztő bíróság szerint egyébként a szóban forgó nemzeti rendelkezéseket alkotmányos rendelkezések formájában fogadták el, elsősorban azért, hogy korlátozzák azok érvényességének a Verfassungsgerichtshof (alkotmánybíróság, Ausztria) előtti megtámadhatóságát.
- 30 E körülmények között határozott úgy a Landesgericht Wiener Neustadt (bécsújhelyi regionális bíróság), hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1. Kiterjed-e a 79/7 irányelv és/vagy a 2006/54 irányelv hatálya az olyan tagállami rendelkezésekre, amelyek azt eredményezik, hogy a korábbi munkáltatónak a foglalkoztatói nyugdíjra való jogosultsággal rendelkező nőkhöz képest jelentősen nagyobb számú, foglalkoztatói nyugdíjra való jogosultsággal rendelkező férfitől kell visszatartania pénzüsségeket e foglalkoztatói nyugdíj kifizetése során, és a munkáltató e pénzüsségeket szabadon felhasználhatja, valamint hátrányosan megkülönböztetők-e az ilyen rendelkezések ezen irányelvek értelmében?
 2. Kiterjed-e a 2000/78 irányelv hatálya az olyan tagállami rendelkezésekre, amelyek életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetést valósítanak meg azáltal, hogy kizárólag »közvetlen ellátásként« kikötött foglalkoztatói nyugdíj kifizetésére való magánjogi jogosultsággal rendelkező idős személyekre nézve jelentenek anyagi terhet, miközben a foglalkoztatói nyugdíjra vonatkozóan szerződést kötő fiatalabb és fiatal személyekre nem hárul anyagi teher?
 3. A foglalkoztatói nyugdíjakra akkor is alkalmazni kell a Charta rendelkezéseit, különösen az annak 20. és 21. cikkében foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalmát, ha a tagállami rendelkezések nem tartalmazzák a 79/7 irányelv, a 2000/78 irányelv és a 2006/54 irányelv által tiltott hátrányos megkülönböztetést?

4. Úgy kell-e értelmezni a Charta 20. és azt követő cikkeit, hogy azokkal ellentétesek az olyan tagállami rendelkezések, amelyek a Charta 51. cikkének értelmében az Unió jogát hajtják végre, és a foglalkoztatói nyugdíjhoz való magánjogi jogosultsággal rendelkező személyeket nemük, életkoruk, vagyoni helyzetük alapján vagy más okból – például a korábbi munkáltatójuk jelenlegi tulajdoni viszonyai alapján – a foglalkoztatói nyugdíjra való jogosultsággal rendelkező más személyekkel szemben hátrányosan megkülönböztetik, és tiltja-e a Charta az ilyen hátrányos megkülönböztetést?
5. A Charta 21. cikke értelmében vett, vagyoni helyzeten alapuló hátrányos megkülönböztetést is megvalósítanak-e az olyan nemzeti rendelkezések, amelyek a »közvetlen ellátás« formájában kikötött foglalkoztatói nyugdíj iránti szerződéses jogosultsággal rendelkező személyeknek csak egy kis csoportját kötelezik a korábbi munkáltatójuk részére teljesítendő pénzbeli szolgáltatásokra, ha csak magasabb foglalkoztatói nyugdíjjal rendelkező személyek érintettek?
6. Úgy kell-e értelmezni a Charta 17. cikkét, hogy azzal ellentétesek az olyan tagállami rendelkezések, amelyek két magánszemély között »közvetlen ellátás« formájában biztosítandó foglalkoztatói nyugdíjról kötött megállapodásba történő – törvény általi közvetlen és kártalanítás nélküli, kisajátítást eredményező – beavatkozást írnak elő valamely olyan vállalkozás korábbi munkavállalója terhére, amely gondoskodott a foglalkoztatói nyugdíj kifizetéséről, és nem küzd gazdasági nehézségekkel?
7. A munkáltató tulajdonjogába történő – a szerződéses szabadság megsértésének minősülő – beavatkozást jelent-e valamely, foglalkoztatói nyugdíjra való jogosultsággal rendelkező személy korábbi munkáltatójának törvény által elrendelt azon kötelezettsége, hogy a megállapodás tárgyát képező juttatás (a megállapodás szerinti foglalkoztatói nyugdíj) egy részét ne fizesse ki?
8. Úgy kell-e értelmezni a Charta 47. cikkét, hogy azzal ellentétesek az olyan tagállami rendelkezések, amelyek törvény általi közvetlen kisajátítást jelentenek, és a kisajátítás megtámadására nem írnak elő más lehetőséget, mint a kisajátítás kedvezményezettjével (a korábbi munkáltatóval és a nyugdíjszerződés kötelezettjével) szemben kártérítés és a kisajátított pénzösszeg visszafizetése iránti kereset indítását?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első és második kérdés első részének elfogadhatóságáról

- 31 Együttesen vizsgálendő első és második kérdésének első részével az előterjesztő bíróság lényegében arra kér választ, hogy a 79/7, a 2000/78 és a 2006/54 irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy a hatályuk kiterjed az olyan tagállami jogi rendelkezésekre, amelyek értelmében egyrészt a munkáltatónak az általa megállapodás útján vállalt, korábbi munkavállalója részére közvetlenül folyósítandó foglalkoztatói nyugdíj összegének egy részét kifizetéskor le kell vonnia, másrészt pedig nem lép életbe az ezen ellátás összegére vonatkozóan szerződésben kikötött indexálás.
- 32 E tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy a 79/7 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerint az irányelvet csak azokra a törvényileg szabályozott rendszerekre kell alkalmazni, amelyek többek között az „idős kor” kockázatai ellen nyújtanak védelmet (lásd ebben az értelemben: 2012. november 22-i Elbal Moreno ítélet, C-385/11, EU:C:2012:746, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 33 A nyugdíjrendszer keretében nyújtott ellátások azonban, amelyek lényegében az érintett által betöltött állástól függenek, az érintett díjazásához kapcsolódnak, és az EUMSZ 157. cikk hatálya alá tartoznak (lásd ebben az értelemben: 2019. november 5-i Bizottság kontra Lengyelország [A rendes bíróságok

függetlensége] ítélet (C-192/18, EU:C:2019:924, 59. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Következésképpen ezek az ellátások a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében vett „díjazásnak” minősülnek (lásd ebben az értelemben: 2019. január 15-i E. B. ítélet, C-258/17, EU:C:2019:17, 44. és 48. pont).

- 34 A 2006/54 irányelv 1. cikkének c) pontjából és 5. cikkének c) pontjából továbbá kitűnik, hogy az irányelv a foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerekre vonatkozik. Korábban pedig már megállapítást nyert, hogy a munkavállalónak az állami munkáltatóval fennálló munkaviszonya alapján folyósított nyugdíjakra vonatkozó rendszerek szintén a 2006/54 irányelv 5. cikkének tárgyi hatálya alá tartoznak (lásd ebben az értelemben: 2019. november 5-i Bizottság kontra Lengyelország [A rendes bíróságok függetlensége] ítélet (C-192/18, EU:C:2019:924, 72. és 73. pont).
- 35 Ebből következően az alapeljárás felperese által a korábbi munkáltatójától az utóbbival fennálló munkaviszonya miatt kapott „közvetlen ellátáshoz” hasonló nyugdíj nem a 79/7 irányelv, hanem a 2000/78 és a 2006/54 irányelv hatálya alá tartozik.
- 36 Másodszor meg kell állapítani, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezések, amelyek értelmében egyrészt a munkáltatónak az általa megállapodás útján vállalt, korábbi munkavállalója részére közvetlenül folyósítandó foglalkoztatói nyugdíj összegének egy részét kifizetéskor le kell vonnia, másrészt pedig nem lép életbe az ezen ellátás összegére vonatkozóan szerződésben kikötött indexálás, az említett korábbi munkavállaló részére ezen társaság által folyósítandó nyugdíj összegének csökkenését eredményezik. Ennélfogva érintik a korábbi munkavállalóra vonatkozó, a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében vett díjazási feltételeket és a 2006/54 irányelv 5. cikkének c) pontja szerinti foglalkoztatási szociális biztonsági rendszert. Következésképpen ezen irányelvek alkalmazandók az alapügyben szereplőhöz hasonló tényállásokra (lásd analógia útján: 2016. június 16-i Lesar ítélet, C-159/15, EU:C:2016:451, 18. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 37 Ezt a következtetést nem cáfolja az osztrák kormány által az írásbeli észrevételeiben említett 2016. június 2-i C ítéletből (C-122/15, EU:C:2016:391) levezethető okfejtés, amely ítélet 30. pontjában a Bíróság kimondta, hogy a nyugdíjból származó jövedelmet terhelő kiegészítő adóra vonatkozó nemzeti szabályozás nem tartozik a 2000/78 irányelv tárgyi hatálya alá.
- 38 A Bíróság ugyanis az említett ítélet 25. és 26. pontjában arra a körülményre támaszkodott, hogy az ítélet alapjául szolgáló jogvita nem a munkavállalónak a korábbi munkáltatójával fennálló munkaviszonya alapján nyújtott ellátások összegének meghatározási módjaira vagy feltételeire, hanem a nyugdíjból származó jövedelmek adómértékére vonatkozik, és az ilyen, közvetlenül és kizárólag a nemzeti adójogszabályból eredő adóztatás kívül esik a munkaviszony, következésképpen pedig az említett irányelv és az EUMSZ 157. cikk (2) bekezdése értelmében vett „díjazás” meghatározása körén.
- 39 Következésképpen az első és második kérdés első részére azt a választ kell adni, hogy a 2000/78 és a 2006/54 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy a hatályuk kiterjed az olyan tagállami jogi rendelkezésekre, amelyek értelmében egyrészt a munkáltatónak az általa megállapodás útján vállalt, korábbi munkavállalója részére közvetlenül folyósítandó foglalkoztatói nyugdíj összegének egy részét kifizetéskor le kell vonnia, másrészt pedig nem lép életbe az ezen ellátás összegére vonatkozóan szerződésben kikötött indexálás.

Az első kérdés második részéről

- 40 Első kérdésének második részével az előterjesztő bíróság lényegében arra kér választ, hogy a 2006/54 irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében az állami ellenőrzés alatt álló vállalatok által megállapodás alapján közvetlenül folyósítandó, az e szabályozásban meghatározott összeghatárt meghaladó mértékű nyugdíj jogosultjaitól megvonják egyrészt a

nyugdíjnak az adott összeghatárt meghaladó hányadát, másrészt pedig az említett nyugdíjra vonatkozóan szerződésben kikötött indexálás kedvezményét, ellentétes az irányelvvvel abban az esetben, ha az említett szabályozás jóval több férfit érint, mint nőt.

- 41 A 2006/54 irányelv 5. cikkének c) pontja értelmében tilos a nemi alapon történő közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetés az ellátások kiszámítása tekintetében a foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerekben, amelyek ezen irányelv 7. cikke (1) bekezdése a) pontja iii. alpontjának megfelelően védelmet biztosítanak többek között az „idős kor” kockázataival szemben.
- 42 Meg kell állapítani, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló nemzeti jogszabályok nem tartalmazzak közvetlen hátrányos megkülönböztetést, mivel különbségtétel nélkül alkalmazandók a férfi és a női munkavállalókra.
- 43 Azt a kérdést illetően, hogy az ilyen nemzeti szabályozás közvetett hátrányos megkülönböztetést valósít-e meg, rá kell mutatni, hogy ez utóbbi fogalmat a 2006/54 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének b) pontja az irányelv alkalmazásában olyan helyzetként határozza meg, amikor egy látszólag semleges rendelkezés, feltétel vagy gyakorlat az egyik nemhez tartozó személyeket a másik nemhez tartozó személyekhez képest hátrányosan érint, kivéve ha ez a rendelkezés, feltétel vagy gyakorlat jogszerű céllal objektív módon igazolható, továbbá e cél megvalósításának eszközei megfelelőek és szükségesek.
- 44 E tekintetben először is az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből az állapítható meg, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezések révén hátrányosan érintett személyek állam által ellenőrzött vállalkozások olyan korábbi alkalmazottai, akik „közvetlen ellátás” formájában bizonyos összeghatárt meghaladó mértékű nyugdíjban részesülnek. Egyrészt ugyanis az NÖ Landes- und GemeindebezügeG 24a. §-a nyugdíjbiztosító hozzájárulás fizetését írja elő az ilyen ellátások azon része után, amely meghaladja az ASVG szerinti maximális hozzájárulási alap havi összegét. A Bíróság előtti tárgyaláson az osztrák kormány jelezte, hogy ennek havi összege 2020-ban bruttó 5370 euró. Másrészt az ASVG 711. §-ának (6) bekezdése értelmében nem kerülhetett sor a SpBegrG-ben foglalt ellátások – így például az alapügyben szereplő „közvetlen ellátás” – 2018-as évi emelésére abban az esetben, ha az érintett összesített nyugdíjának összege meghaladta a havi 4980 eurót.
- 45 A 2006/54 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének b) pontja szempontjából a szóban forgó nemzeti rendelkezések hatálya alá tartozó személyek helyzete nem hasonlítható össze a nem állami ellenőrzésű vállalatok korábbi munkavállalóinak helyzetével, vagy azon személyek helyzetével, akik a „közvetlen ellátástól” eltérő más foglalkoztatói nyugdíjban – például nyugdíjpénztári ellátásban vagy életbiztosításban – részesülnek. A fent említett két személyi kategória számára folyósított nyugdíjaktól eltérően ugyanis a „közvetlen ellátásban” részesülő munkavállalók munkáltatói és az említett munkavállalók nyugdíjára szánt alapok a szövetségi állam vagy az érintett tartomány ellenőrzése alatt állnak.
- 46 Ahogyan a főtanácsnok indítványának 55. pontjában rámutatott, az állami ellenőrzés alatt álló vállalatoktól „közvetlen ellátás” formájában nyugdíjban részesülő személyek közül azoknak a helyzetét kell egymással összehasonlítani, akiket a szóban forgó nemzeti rendelkezések ezen ellátás összege miatt érintenek, és akiket nem érintenek.
- 47 Ebből az következik, hogy a 2006/54 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében vett, a szóban forgó nemzeti rendelkezések alkalmazása folytán eltérő bánásmódot eredményező, látszólag semleges feltételnek az e rendelkezésekkel meghatározott ellátások összegét kell tekinteni, mivel e rendelkezések csak a bizonyos összeghatárt meghaladó mértékű nyugdíjak jogosultjait érintik hátrányosan.

- 48 Másodszer, ami azt a kérdést illeti, hogy ez az eltérő bánásmód különösen hátrányosan érinti-e az egyik nemhez tartozó személyeket a másik nemhez tartozó személyekhez képest, a kérdést előterjesztő bíróság annak megállapítására szorítkozik, hogy a hivatalos osztrák statisztikák szerint a szóban forgó nemzeti rendelkezések többségükben férfiakat érintenek.
- 49 E tekintetben a Bíróság kimondta, hogy ilyen különös hátrány fennállása többek között akkor állapítható meg, ha bebizonyosodik, hogy a nemzeti szabályozás az egyik nemhez tartozó személyeket jelentősen nagyobb arányban érinti hátrányosan, mint a másik nemhez tartozó személyeket (2019. október 3-i Schuch-Ghannadan ítélet, C-274/18, EU:C:2019:828, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 50 Amint az a 2006/54 irányelv (30) preambulumbekzdéséből is következik, a nemzeti bíróság feladata azoknak a tényeknek a nemzeti joggal vagy gyakorlattal összhangban történő megítélése, amelyek alapján közvetett hátrányos megkülönböztetés fennállását lehet vélelmezni, és amelyek rendelkezhetnek úgy is, hogy a közvetett hátrányos megkülönböztetés minden eszközzel, akár statisztikai adatok alapján is megállapítható (2019. október 3-i Schuch-Ghannadan ítélet, C-274/18, EU:C:2019:828, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 51 A nemzeti bíróságnak kell ezért megítélnie, hogy a hozzá benyújtott statisztikai adatok mennyire megbízhatóak és figyelembe vehetők, például nem csak véletlenszerű vagy konjunkturális jelenségek kifejeződései-e, illetve hogy kellően szignifikánsnak minősülnek-e (lásd ebben az értelemben: 2019. október 3-i Schuch-Ghannadan ítélet, C-274/18, EU:C:2019:828, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 52 A statisztikai adatokat illetően a Bíróság azt is kimondta, hogy egyrészt a kérdést előterjesztő bíróságnak minden olyan munkavállalót figyelembe kell vennie, akire az eltérő bánásmódot eredményező nemzeti szabályozás hatálya kiterjed, másrészt pedig hogy az összehasonlítás legjobb módszere az, ha összevetik egymással azon munkavállalók arányát, akiket a szabályozás hatálya alá tartozó férfi munkaerő körében az állítólagos eltérő bánásmód érint, illetve nem érint, másfelől pedig ugyanezen arányokat a vonatkozó női munkaerő körében (lásd ebben az értelemben: 2007. december 6-i Voß ítélet, C-300/06, EU:C:2007:757, 40. és 41. pont; 2019. október 3-i Schuch-Ghannadan ítélet, C-274/18, EU:C:2019:828, 47. pont).
- 53 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezések hatálya alá a Rechnungshof (számvevőszék) ellenőrzése alatt álló jogalanyok olyan korábbi munkavállalói tartoznak, akik „közvetlen ellátás” formájában foglalkoztatói nyugdíjban részesülnek.
- 54 Következésképpen – amint a főtanácsnok indítványának 65–67. pontjában ismertette –, ha a rendelkezésre álló statisztikák ténylegesen azt mutatják, hogy azon korábbi munkavállalók százalékos aránya, akik foglalkoztatói nyugdíjának összegét a szóban forgó nemzeti rendelkezések érintették, jelentősen magasabb az e rendelkezések hatálya alá tartozó korábbi férfi munkavállalók között, mint a hatályuk alá tartozó korábbi női munkavállalók között, úgy kell tekinteni, hogy az ilyen helyzet a 2006/54 irányelv 5. cikkének c) pontjával ellentétes, nemen alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetésnek bizonyul, amennyiben e rendelkezések nem igazolhatók a nemen alapuló hátrányos megkülönböztetéstől független, objektív tényezőkkel (lásd analógia útján: 2007. december 6-i Voß ítélet, C-300/06, EU:C:2007:757, 42. pont).
- 55 Harmadszor ugyanis, abból kiindulva, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a jelen ítélet 53. és 54. pontjában szereplő megfontolásokra tekintettel úgy véli, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezések olyan eltérő bánásmódot eredményeznek, amely nemen alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősülhet, e bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy az ilyen eltérő bánásmód mennyiben igazolható mindazonáltal a 2006/54 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének b) pontjából következően a nemen alapuló hátrányos megkülönböztetéstől független, objektív tényezőkkel.

- 56 A Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően ez elsősorban akkor van így, ha a választott eszközök jogszerű szociálpolitikai célt szolgálnak, valamint a szóban forgó szabályozás által kitűzött cél elérésére alkalmasak és ahhoz szükségesek, hozzátevé, hogy ezeket az eszközöket csak akkor lehet a hivatkozott célkitűzés biztosítására alkalmasnak tekinteni, ha valóban megfelelnek a cél elérésére irányuló törekvésnek, továbbá ha koherens és szisztematikus módon hajtják végre őket (lásd ebben az értelemben: 2014. július 17-i Leone ítélet, C-173/13, EU:C:2014:2090, 53. és 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 57 A Bíróság továbbá kimondta, hogy a tagállamok a szociál- és foglalkoztatáspolitikájuk célkitűzéseinek megvalósítására alkalmas intézkedések megválasztásában széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek (2000. április 6-i Jørgensen ítélet, C-226/98, EU:C:2000:191, 41. pont; 2011. október 20-i Brachner ítélet, C-123/10, EU:C:2011:675, 73. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 58 Másfelől a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az is kitűnik, hogy noha végső soron a tényállás értékelésére és a nemzeti jogszabály értelmezésére kizárólagos hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság feladata annak meghatározása, hogy az érintett jogszabályi rendelkezés ilyen objektív tényezővel igazolható-e, és ha igen, milyen mértékben, a nemzeti bíróság számára az előzetes döntéshozatal keretében hasznos válaszokat adni hivatott Bíróság hatásköre kiterjed arra, hogy az alapeljárás iratai, valamint az elé terjesztett írásbeli és szóbeli észrevételek alapján a jogvita eldöntését lehetővé tévő útmutatást adjon a nemzeti bíróságnak (2014. július 17-i Leone ítélet, C-173/13, EU:C:2014:2090, 56. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 59 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a SpBegrG, amelyhez a szóban forgó nemzeti rendelkezések szorosan kapcsolódnak, két célkitűzésre irányul, méghozzá egyrészt az ún. „különleges” nyugdíjak – amelyek, amint azt az osztrák kormány írásbeli észrevételeiben jelzi, a „rendes nyugdíjrendszereken kívüli kiegészítő nyugdíjak” – tekintetében kialakult egyenlőtlenségek csökkentésére, másrészt pedig az öregségi nyugellátások fenntartható finanszírozásának biztosítására. Az osztrák kormány írásbeli észrevételeiben megerősítette ezeket a célkitűzéseket, és kifejtette, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezések konkrétan a végső soron az állam által finanszírozott nyugellátások nyújtása terén fennálló egyenlőtlenségek kompenzálására irányulnak. Az osztrák kormány továbbá ismertette, hogy az ilyen nyugdíjak súlyos pénzügyi terhet jelentenek az érintett vállalkozások számára, amelyek közvetett kihatással lehetnek az állami költségvetésre, különösen a csökkentett osztalékfizetések miatt.
- 60 E tekintetben a Bíróság már kimondta, hogy a költségvetési megfontolások nem igazolhatják a nemek rovására történő hátrányos megkülönböztetést (2003. október 23-i Schönheit és Becker ítélet, C-4/02 és C-5/02, EU:C:2003:583, 85. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 61 Ezzel szemben az öregségi nyugellátások fenntartható finanszírozásának biztosítására és az állami finanszírozású nyugdíjak szintje közötti különbség csökkentésére irányuló célok a tagállamok széles mérlegelési mozgásterére tekintettel a nem alapuló bármely hátrányos megkülönböztetéstől független, jogszerű szociálpolitikai céloknak tekinthetők.
- 62 A jelen ügyben – a kérdést előterjesztő bíróság által e tekintetben elvégzendő vizsgálatok szükségességét fenntartva – a Bírósághoz benyújtott iratokból kitűnik, hogy a nemzeti rendelkezések ilyen célkitűzések elérésére irányulnak. Egyrészt a folyósítandó ellátás egy részének visszatartása és összege növelésének elmaradása lehetővé teszi, hogy a jövőbeli fizetési kötelezettségekre vonatkozóan tartalékot képezzenek. E tekintetben igaz ugyan – amint azt az alapeljárás felperese és az NK a Bíróság előtti tárgyaláson hangsúlyozta –, hogy az így megtakarított összegeket az érintett vállalkozások főszabály szerint bármely célra felhasználhatják, mindazonáltal – továbbra is fenntartva a kérdést előterjesztő bíróság által e tekintetben elvégzendő vizsgálatok szükségességét – az állam többségi részesedés esetén elegendő mértékű befolyással bír az említett vállalkozásra ahhoz, hogy az biztosítani tudja a szóban forgó öregségi nyugdíjak megfelelő finanszírozását.

- 63 Másrészt ezek a rendelkezések, mivel csak azokat az ellátásokat érintik, amelyek összege egy bizonyos értékhatárt meghalad, azzal a hatással járnak, hogy alacsonyabb nyugdíjszinthez közelítik ezeket az ellátásokat.
- 64 Egyébiránt – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatok szükségességét fenntartva – az említett rendelkezéseket koherens és szisztematikus módon hajtják végre, mivel azok minden olyan nyugdíjra vonatkoznak, amelyet a közvetlenül vagy közvetve állami ellenőrzés alatt álló intézmények és vállalkozások „közvetlen ellátások” formájában nyújtanak, és amelyek esetében ezért a visszatartott, illetve nem nyújtott összegekből képzett tartalékok ezért rendelkezésre állnak a jövőbeli nyugdíj-kötelezettségek finanszírozására.
- 65 A szóban forgó nemzeti rendelkezések láthatóan nem eredményeznek olyan intézkedéseket, amelyek meghaladnák a kitűzött célok eléréséhez szükséges mértéket, különösen amennyiben figyelembe veszik az érintett személyek teherviselő képességét, mivel mind az NÖ Landes- und GemeindebezügeG 24a. §-a alapján levont összegeket, mind pedig az ASVG 711. §-ában előírt nyugdíjmelési korlátozásokat a nyújtott ellátások összegétől függő sávok szerint határozták meg.
- 66 Ezenkívül, ami konkrétan az öregségi nyugellátások fenntartható finanszírozásának biztosítására irányuló célkitűzést illeti, az a tény, hogy egy konkrét vállalkozás, például az NK, elegendő tartalékok képezhetett erre a célra, önmagában nem kérdőjelezheti meg a szóban forgó nemzeti rendelkezések szükségességét, mivel – amint arra az Európai Bizottság írásbeli észrevételeiben rámutat – e rendelkezések a szövetségi állam és Alsó-Ausztria tartomány többségi tulajdonában álló valamennyi vállalkozásra vonatkoznak.
- 67 A fenti megfontolásokra tekintettel az első kérdés második részére azt a választ kell adni, hogy a 2006/54 irányelv 5. cikkének c) pontját és 7. cikke a) pontjának iii. alpontját úgy kell értelmezni, hogy az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében az állami ellenőrzés alatt álló vállalatok által megállapodás alapján közvetlenül folyósítandó, az e szabályozásban meghatározott összeghatárt meghaladó mértékű nyugdíj jogosultjaitól megvonják egyrészt a nyugdíjnak az adott összeghatárt meghaladó hányadát, másrészt pedig az említett nyugdíjra vonatkozóan szerződésben kikötött indexálás kedvezményét, még abban az esetben sem ellentétes e rendelkezésekkel, ha azon korábbi munkavállalók százalékos aránya, akik foglalkoztatói nyugdíjának összegét az említett szabályozás érintette, jelentősen magasabb a szabályozás hatálya alá tartozó korábbi férfi munkavállalók körében, mint a hatálya alá tartozó korábbi női munkavállalók körében, feltéve hogy ezek a következmények a nem alapuló hátrányos megkülönböztetéstől független, objektív tényezőkkel igazolhatók, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia.

A második kérdés második részéről

- 68 Második kérdésének második részével az előterjesztő bíróság lényegében arra kér választ, hogy a 2000/78 irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében az állami ellenőrzés alatt álló vállalatok által megállapodás alapján közvetlenül folyósítandó, az e szabályozásban meghatározott összeghatárt meghaladó mértékű nyugdíj jogosultjaitól megvonják egyrészt a nyugdíjnak az adott összeghatárt meghaladó hányadát, másrészt pedig az említett nyugdíjra vonatkozóan szerződésben kikötött indexálás kedvezményét, ellentétes az irányelvvvel abban az esetben, ha az említett szabályozás kizárólag bizonyos életkor feletti jogosultakat érint.
- 69 A 2000/78 irányelv 1. cikke, valamint 2. cikkének (1) bekezdése és (2) bekezdésének b) pontja értelmében tilos a többek között az életkoron alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetés. Közvetett hátrányos megkülönböztetés áll fenn, ha egy látszólag semleges előírás, feltétel vagy gyakorlat egy bizonyos életkorú személyt más személyekkel szemben hátrányos helyzetbe hoz, kivéve

ha az előírás, feltétel vagy gyakorlat jogszerű cél által objektíve igazolható, és a cél elérésére irányuló eszközök megfelelők és szükségesek (2019. február 7-i Escribano Vindel ítélet, C-49/18, EU:C:2019:106, 41. és 42. pont).

- 70 A kérdést előterjesztő bíróság szerint az életkoron alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetés esetleges fennállása azon alapul, hogy Ausztriában 2000 óta nem kötöttek „közvetlen ellátás” formájában megjelenő nyugdíjszerződést, és ezért a szóban forgó nemzeti rendelkezések csak bizonyos életkor feletti személyeket érintenek, mivel a többi személy vonatkozásában a nyugdíj- vagy biztosítási alapok mintájára kötötték meg a foglalkoztatói nyugdíjszerződéseket.
- 71 Márpedig a nemen alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetéshez hasonlóan – amint az a jelen ítélet 45., 49. és 52. pontjából is következik – az életkoron alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetés csak akkor állapítható meg, ha bizonyított, hogy egy nemzeti szabályozás bizonyos korú személyeket más személyekhez képest hátrányosan és indokolás nélkül jelentősen nagyobb mértékben érint. Ebből a szempontból az eltérő bánásmódot eredményező nemzeti szabályozás hatálya alá tartozó összes munkavállalót figyelembe kell venni.
- 72 Ebből következik, hogy az életkoron alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetés fennállásának megállapítása szempontjából a szóban forgó nemzeti rendelkezésekkel hátrányos helyzetbe hozott személyek nem hasonlíthatók össze az e rendelkezések hatálya alá nem tartozó személyekkel, így például azokkal, akik a nyugdíj- vagy biztosítási alapok mintájára kötöttek nyugdíjszerződéseket.
- 73 Egyébiránt – amint arra a főtanácsnok az indítványának 89. pontjában emlékeztetett – önmagában az a tény, hogy egy bizonyos életkor alatti személyek tekintetében új jogi szabályozást alkalmaztak, még nem eredményez életkoron alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetést azon más személyekkel szemben, akikre a korábbi jogi szabályozás alkalmazandó (lásd ebben az értelemben: 2019. február 14-i Horgan és Keegan ítélet, C-154/18, EU:C:2019:113, 28. pont).
- 74 Ezenkívül meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem szolgáltatott arra vonatkozó információkat, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezések a hatályuk alá tartozó személyek – vagyis az állami ellenőrzés alatt álló vállalatok által „közvetlen ellátás” formájában folyósított nyugdíj jogosultjai – közül jelentősen nagyobb arányban részesítenék hátrányban a bizonyos életkor felettieket.
- 75 Következésképpen a második kérdés második részére azt a választ kell adni, hogy a 2000/78 irányelv 2. cikkének (1) bekezdését és 2. cikke (2) bekezdésének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében az állami ellenőrzés alatt álló vállalatok által megállapodás alapján közvetlenül folyósítandó, az e szabályozásban meghatározott összeghatárt meghaladó mértékű nyugdíj jogosultjaitól megvonják egyrészt a nyugdíjnak az adott összeghatárt meghaladó hányadát, másrészt pedig az említett nyugdíjra vonatkozóan szerződésben kikötött indexálás kedvezményét, nem ellentétes az irányelvvvel pusztán amiatt, hogy az említett szabályozás kizárólag bizonyos életkor feletti jogosultakat érint.

A harmadik, negyedik, ötödik, hatodik és hetedik kérdésről

- 76 Harmadik, negyedik, ötödik, hatodik és hetedik kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra kér választ, hogy a Charta 16., 17. 20. és 21. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében az állami ellenőrzés alatt álló vállalatok által megállapodás alapján közvetlenül folyósítandó, az e szabályozásban meghatározott összeghatárt meghaladó mértékű nyugdíj jogosultjaitól megvonják egyrészt a nyugdíjnak az adott összeghatárt meghaladó hányadát, másrészt pedig az említett nyugdíjra vonatkozóan szerződésben kikötött indexálás kedvezményét.

- 77 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a tagállamok eljárását illetően a Charta alkalmazási körét a Charta 51. cikkének (1) bekezdése határozza meg, amelynek értelmében a Charta rendelkezéseinek a tagállamok csak annyiban címzettjei, amennyiben az Unió jogát hajtják végre.
- 78 Arra is emlékeztetni kell, hogy a Chartában biztosított alapvető jogokat az uniós jog által szabályozott valamennyi tényállásra alkalmazni kell, és így azokat tiszteletben kell tartani akkor is, amikor valamely nemzeti szabályozás az uniós jog hatálya alá tartozik (2019. május 21-i Bizottság kontra Magyarország [Mezőgazdasági földterületekre létesített haszonélvezeti jogok] ítélet, C-235/17, EU:C:2019:432, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 79 Fontos azonban, hogy az érintett területen az uniós jog konkrét kötelezettségeket írjon elő a tagállamok számára az alapeljárásbeli helyzet tekintetében (lásd ebben az értelemben: 2014. július 10-i Julián Hernández és társai ítélet, C-198/13, EU:C:2014:2055, 35. pont).
- 80 Márpedig a jelen ügyben, amint az a jelen ítélet 40–67. pontjából is következik, a szóban forgó nemzeti rendelkezések nem alapuló eltérő bánásmódot eredményezhetnek, amely igazolás hiányában a 2006/54 irányelv által tiltott közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül. Amint arra a főtanácsnok indítványának 98. pontjában rámutatott, ezekre a rendelkezésekre tehát az uniós jog különös szabályozása vonatkozik, mivel a foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerekben nyújtott ellátások meghatározásának és kiszámításának az ezen irányelvvel, valamint a 2000/78 irányelvvel ellentétes hátrányos megkülönböztetés nélkül kell történnie.
- 81 Ebből következik, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezések a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében az uniós jog végrehajtásának minősülnek, és ezért tiszteletben kell tartaniuk a Chartában biztosított alapvető jogokat.
- 82 E tekintetben először is a Charta 20. cikke biztosítja a törvény előtti egyenlőség elvét mindenki számára. A Charta 21. cikkének (1) bekezdése értelmében tilos bármely, különösen a nem, az életkoron vagy a vagyoni helyzeten alapuló hátrányos megkülönböztetés.
- 83 Ami konkrétan az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetést illeti, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy a tagállamok az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmát a foglalkoztatás és a munka területén konkretizáló 2000/78 irányelv hatálya alá tartozó intézkedések meghozatala során kötelesek ezen irányelvet tiszteletben tartva eljárni (2015. január 21-i Felber ítélet, C-529/13, EU:C:2015:20, 16. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). A tagállamok a nem alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét az említett területen konkretizáló 2006/54 irányelv hatálya alá tartozó intézkedések meghozatala során úgyszintén kötelesek ez utóbbi irányelvet tiszteletben tartva eljárni.
- 84 E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróságnak az életkoron és a nem alapuló hátrányos megkülönböztetés fennállására vonatkozó kérdéseit – ahogyan az első és a második kérdésre adott válasz keretében – kizárólag a 2000/78 irányelvre, illetve a 2006/54 irányelvre tekintettel kell megvizsgálni (lásd ebben az értelemben: 2014. november 13-i Vital Pérez ítélet, C-416/13, EU:C:2014:2371, 25. pont).
- 85 A vagyoni helyzeten alapuló hátrányos megkülönböztetés pedig, feltételezve, hogy megállapítható, hogy a jelen ítélet 46. pontjában megnevezett eltérő bánásmód – vagyis az, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezések kizárólag a bizonyos összeghatárt meghaladó mértékű nyugdíjakat érintik – elsősorban a bizonyos mértékű vagyonnal rendelkező személyeket hozza hátrányos helyzetbe, ezen esetben a jelen ítélet 61–66. pontjában kifejtett indokokkal igazolható, annak fenntartása mellett, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak ezzel kapcsolatban még ellenőrzést kell végeznie. E tekintetben az ilyen rendelkezések nem jelentik a Charta 20. cikkének és 21. cikke (1) bekezdésének ezen az alapon történő megsértését.

- 86 Másodszer, ami pedig a Charta 16. cikkét illeti, emlékeztetni kell arra, hogy az e cikkel biztosított vállalkozási szabadság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett hetedik kérdéssel érintett szerződési szabadság körébe tartozik (lásd ebben az értelemben: 2013. január 22-i Sky Österreich ítélet, C-283/11, EU:C:2013:28, 42. pont). Amint arra a főtanácsnok indítványának 110. pontjában rámutatott, a szerződési szabadság magában foglalja a szolgáltatás ára meghatározásának, illetve az arról való megállapodásnak a szabadságát.
- 87 Ebből következik, hogy a szóban forgóhoz hasonló nemzeti rendelkezések a szerződési szabadság korlátozásának minősülnek, amennyiben arra kötelezik az érintett vállalkozásokat, hogy korábbi munkavállalóik számára olyan „közvetlen ellátás” formájában fizessenek nyugdíjat, amelynek összege alacsonyabb a szerződésben kikötöttnél.
- 88 A vállalkozás szabadsága azonban nem feltétlen jogosultságot jelent, hanem a társadalomban betöltött szerepére tekintettel kell vizsgálni, és így olyan közhatalmi beavatkozásoknak vethető alá, amelyek a gazdasági tevékenység gyakorlását illetően közérdekből korlátozásokat szabhatnak. A Charta 52. cikkének (1) bekezdésével összhangban a Chartában elismert jogok és szabadságok gyakorlása csak a törvény által, és e jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható, és az arányosság elvére figyelemmel, korlátozásuknak elengedhetetlennek kell lennie, és ténylegesen az Európai Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét kell szolgálnia (lásd ebben az értelemben: 2016. május 4-i Pillbox 38 ítélet, C-477/14, EU:C:2016:324, 157–160. pont).
- 89 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a szerződési szabadságnak a jelen ítélet 87. pontjában említett korlátozását törvény írta elő, a korlátozás pedig tiszteletben tartja e szabadság lényeges tartalmát, mivel az érintett vállalkozás és munkavállalói közötti tárgyalások és megállapodások tárgyát képező foglalkoztatói nyugdíjak csupán kis részének megvonását eredményezi. Ennek megvonása egyébként – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatok szükségességét fenntartva – megfelel azoknak a közérdekű céloknak, amelyek az öregségi nyugellátások fenntartható állami finanszírozására és az állami finanszírozású nyugdíjak szintje közötti különbség csökkentésére irányulnak. Végül, amint az a jelen ítélet 61–66. pontjából kitűnik, meg kell állapítani, hogy az említett korlátozás tiszteletben tartja az arányosság elvét, és ezért nem ellentétes a Charta 16. cikkével.
- 90 Harmadszor, a Charta 17. cikkének a tulajdonhoz való jogot rögzítő (1) bekezdését illetően emlékeztetni kell arra, hogy az e rendelkezésben biztosított védelem olyan vagyoni értékű jogokra vonatkozik, amelyekből a jogrendre tekintettel olyan megszerzett jogi helyzet következik, amely lehetővé teszi, hogy a jogosultak e jogait saját maguk javára önállóan gyakorolják (lásd ebben az értelemben: 2013. január 22-i Sky Österreich ítélet, C-283/11, EU:C:2013:28, 34. pont).
- 91 Meg kell állapítani, hogy a foglalkoztatói nyugdíjra vonatkozó szerződés megkötése a nyugdíjogosult számára vagyoni érdeket keletkeztet. A szerződésben megállapított összeg egy részének az érintett vállalkozás általi visszatartása és a szerződésben kikötött indexálás alkalmazásának hiánya továbbá érinti az említett vagyoni érdeket. A Charta 17. cikkének (1) bekezdésében biztosított jog azonban nem feltétlen jellegű, ezért nem lehet úgy értelmezni, hogy meghatározott összegű nyugdíjra jogosít (lásd ebben az értelemben: 2017. június 13-i Florescu és társai ítélet, C-258/14, EU:C:2017:448, 50. és 51. pont).
- 92 Ugyanakkor, amint az a jelen ítélet 88. pontjából következik, az említett tulajdonhoz való jog gyakorlása csak a törvény által, e jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható, és az arányosság elvére figyelemmel, korlátozásának elengedhetetlennek kell lennie, és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket kell szolgálnia. Márpedig az alapügy tárgyát képező nyugdíjogosultságra vonatkozó korlátozásokat törvény írja elő. Ráadásul az érintett, „közvetlen ellátás” formájában nyújtott nyugdíjak teljes összegének csak egy részét korlátozzák, így azok nem tekinthetők úgy, mint amelyek az említett jogosultságok lényeges tartalmát érintik. Ezek a korlátozások egyébként – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatok szükségességét fenntartva – láthatóan

elengedhetetlenek, és ténylegesen az öregségi nyugellátások fenntartható állami finanszírozására és az állami finanszírozású nyugdíjak szintje közötti különbség csökkentésére irányuló általános érdekű célkitűzéseket szolgálják.

- 93 A fentiekre tekintettel a harmadik, negyedik, ötödik, hatodik és hetedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a Charta 16., 17. 20. és 21. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében az állami ellenőrzés alatt álló vállalatok által megállapodás alapján közvetlenül folyósítandó, az e szabályozásban meghatározott összeghatárt meghaladó mértékű nyugdíj jogosultjaitól megvonják egyrészt a nyugdíjnak az adott összeghatárt meghaladó hányadát, másrészt pedig az említett nyugdíjra vonatkozóan szerződésben kikötött indexálás kedvezményét.

A nyolcadik kérdésről

- 94 A kérdést előterjesztő bíróság nyolcadik kérdése lényegében arra irányul, hogy a Charta 47. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam nem biztosít jogrendjében olyan önálló jogorvoslati lehetőséget, amely elsődlegesen az uniós jogot végrehajtó nemzeti rendelkezések uniós joggal való összeegyeztethetőségének vizsgálatára irányul.
- 95 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezések szorosan kapcsolódnak a SpBegrG 1. cikkéhez, illetve annak közvetlen folytatásaként fogadták el őket. Mivel a SpBegrG alkotmányos rendelkezésekből áll, korlátozott annak lehetősége, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezéseket a Verfassungsgerichtshof (alkotmánybíróság) előtt bírósági úton megtámadják, így e nemzeti rendelkezések csak járulékosan, a foglalkoztatói nyugdíj szerződéses partnerével szembeni magánjogi kereset benyújtásával támadhatók meg.
- 96 A Bíróság azonban kimondta, hogy önmagában a Charta 47. cikkében biztosított hatékony bírói jogvédelem elve nem követeli meg olyan önálló keresetfajta létezését, amely elsődlegesen a nemzeti rendelkezések uniós jogi normákkal való összeegyeztethetőségének vitatására irányul, feltéve hogy létezik egy vagy több olyan jogorvoslati lehetőség, amely járulékosan lehetővé teszi a jogalanyok uniós jogból eredő jogai tiszteletben tartásának biztosítását (2019. november 21-i Deutsche Lufthansa ítélet, C-379/18, EU:C:2019:1000, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 97 Mivel a kérdést előterjesztő bíróság ismerteti, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezések járulékosan megtámadhatók, a hatékony bírói jogvédelem elvének megsértése nem állapítható meg amiatt, hogy nincs önálló jogorvoslat.
- 98 Következésképpen a nyolcadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a Charta 47. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, ha valamely tagállam nem biztosít jogrendjében olyan önálló jogorvoslati lehetőséget, amely elsődlegesen az uniós jogot végrehajtó nemzeti rendelkezések uniós joggal való összeegyeztethetőségének vizsgálatára irányul, amennyiben az ilyen vizsgálat lehetősége járulékosan fennáll.

A költségekről

- 99 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelvet, valamint a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról szóló, 2006. július 5-i 2006/54/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet úgy kell értelmezni, hogy a hatályuk kiterjed az olyan tagállami jogi rendelkezésekre, amelyek értelmében egyrészt a munkáltatónak az általa megállapodás útján vállalt, korábbi munkavállalója részére közvetlenül folyósítandó foglalkoztatói nyugdíj összegének egy részét kifizetéskor le kell vonnia, másrészt pedig nem lép életbe az ezen ellátás összegére vonatkozóan szerződésben kikötött indexálás.
- 2) A 2006/54 irányelv 5. cikkének c) pontját és 7. cikke a) pontjának iii. alpontját úgy kell értelmezni, hogy az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében az állami ellenőrzés alatt álló vállalatok által megállapodás alapján közvetlenül folyósítandó, az e szabályozásban meghatározott összeghatárt meghaladó mértékű nyugdíj jogosultjaitól megvonják egyrészt a nyugdíjnak az adott összeghatárt meghaladó hányadát, másrészt pedig az említett nyugdíjra vonatkozóan szerződésben kikötött indexálás kedvezményét, még abban az esetben sem ellentétes e rendelkezésekkel, ha azon korábbi munkavállalók százalékos aránya, akik foglalkoztatói nyugdíjának összegét az említett szabályozás érintette, jelentősen magasabb a szabályozás hatálya alá tartozó korábbi férfi munkavállalók körében, mint a hatálya alá tartozó korábbi női munkavállalók körében, feltéve hogy ezek a következmények a nem alapuló hátrányos megkülönböztetéstől független, objektív tényezőkkel igazolhatók, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia.
- 3) A 2000/78 irányelv 2. cikkének (1) bekezdését és 2. cikke (2) bekezdésének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében az állami ellenőrzés alatt álló vállalatok által megállapodás alapján közvetlenül folyósítandó, az e szabályozásban meghatározott összeghatárt meghaladó mértékű nyugdíj jogosultjaitól megvonják egyrészt a nyugdíjnak az adott összeghatárt meghaladó hányadát, másrészt pedig az említett nyugdíjra vonatkozóan szerződésben kikötött indexálás kedvezményét, nem ellentétes az irányelvvvel pusztán amiatt, hogy az említett szabályozás kizárólag bizonyos életkor feletti jogosultakat érint.
- 4) Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 16., 17. 20. és 21. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében az állami ellenőrzés alatt álló vállalatok által megállapodás alapján közvetlenül folyósítandó, az e szabályozásban meghatározott összeghatárt meghaladó mértékű nyugdíj jogosultjaitól megvonják egyrészt a nyugdíjnak az adott összeghatárt meghaladó hányadát, másrészt pedig az említett nyugdíjra vonatkozóan szerződésben kikötött indexálás kedvezményét.
- 5) Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, ha valamely tagállam nem biztosít jogrendjében olyan önálló jogorvoslati lehetőséget, amely elsődlegesen az uniós jogot végrehajtó nemzeti rendelkezések uniós joggal való összeegyeztethetőségének vizsgálatára irányul, amennyiben az ilyen vizsgálat lehetősége járulékosan fennáll.

Aláírások